

رام - نوزدهم ارداد

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازدهای امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

نوزدهم مرداد

روز نوزدهم مرداد سال ۱۲۸۸ مشروطه‌خواهان پیروزمند میرهاشم دوه‌چی از مستبدین بدنام که قاتل چندین آزادیخواه بود را در میدان توپخانه اعدام کردند. این روز برای دولت عثمانی هم بدختر بود، چون به سال ۱۲۹۲ دومین جنگ بالکان با امضای عهدنامه‌ی بخارست توسط یونان، رومانی، مونته‌نگرو، بلغارستان و صربستان خاتمه یافت و جدایی این کشورها از قلمرو امپراتوری عثمانی قطعیت یافت. هفت سال بعدش هم (در ۱۲۹۹) قوای متفقین که در جنگ جهانی اول پیروز شده بودند، ابتدا در معاهده‌ی پاریس و بعد در بندهای توافق‌نامه‌ی سور که در این روز امضا شد، استقلال دولت ارمنستان را نیز گنجاندند. سلطان محمد ششم هم به ناچار عهدنامه‌ی سور را امضا کرد و به این ترتیب قلمرو عثمانی میان متفقین جنگ جهانی اول تقسیم شد.

تجزیه ی قلمرو عثمانی

در همین روز به سال ۸۹۸ فردیناند ماژلان و پنج کشتی زیر فرمانش از سویل اسپانیا سفر خود به دور دنیا را آغاز کرد و چرخشی را در فرایند استعمار رقم زد. مسیری که ناوگان ماژلان پیمود را در تصویر زیر

می‌بینید. یک و نیم قرن بعد، اروپاییان از راههایی که ماژلان و دیگران نشان داده بودند در سراسر سرزمینها پخش شده و عصر استعمار آغاز شده بود. در ۱۰۵۹ بومیان پوئبلو در نیومکزیکو در برابر استعمارگران اسپانیایی سر به شورش برداشتند و چهارصد تن از ایشان را کشتند و باقی را به ترک منطقه وا داشتند. دلیل اصلی شورش سرخپوستان آن بود که اسپانیایی‌ها به خاطر تعصب دینی‌شان می‌کوشیدند دین و فرهنگ ایشان را نابود کنند و رقصهای آیینی‌شان را ممنوع کرده بودند و تندیسهای دینی و آثار هنری مذهبی‌شان را تخریب می‌کردند. اسپانیایی‌ها با وعده و وعید فراوان دوازده سال بعد بدون مقاومت چندانی بازگشتند، بی آن که قصدی برای عمل به قولهایشان داشته باشند. یک قرن بعد در ۱۱۷۱ انقلابیون فرانسه به کاخ تویلری حمله بردند و لویی شانزدهم را دستگیر کردند.

در دوران معاصر ما این روز با یکی از صورتهای تازه و مهیب دست‌اندازی ابرقدرتهای غربی در شرق پیوند دارد. در نوزدهم امرداد سال ۱۳۴۰ ارتش آمریکا در جنگ ویتنام استفاده از «عامل نارنجی» (agent orange) را آغاز کرد. این ماده‌ی سمی برای سمپاشی گلخانه‌ها مورد استفاده قرار می‌گرفت و به مدت ده سال (تا ۱۳۵۰) توسط نیروی هوایی آمریکا بر خاک ویتنام پاشیده می‌شد. این ماده در انسان نیز فرسایش ماده‌ی ژنتیکی را به دنبال دارد و به زایمان کودکان ناقص و سقط جنین می‌انجامد. در جریان این عملیات ۱۷/۸٪ سطح این کشور سمپاشی شد و چهار میلیون نفر از مردم ویتنام توسط این ماده مسموم شدند که یک میلیون نفرشان هنوز زنده هستند. علاوه بر این ۳/۱ میلیون هکتار جنگل در کشور ویتنام به همراه جانوران مقیم آن به خاطر این کار از میان رفت و تنوع جانوری در بخشهایی از سرزمین ویتنام به شدت افت کرد. بیشتر انگلستان در جریان سرکوب

شورش مالایی‌ها (۱۳۳۹-۱۳۲۷) از همین سم شیمیایی برای نابود کردن جنگلهای مالزی و از بین بردن مقاومت مردم مالای استفاده کرده بود.

در عوض در سال ۱۳۶۷ ریگان قانونی گذارند که طی آن بازمانده‌ی شهروندان ژاپنی تبار آمریکا که نیم قرن پیش در جریان جنگ جهانی دوم به اردوگاه‌های کار اجباری فرستاده شده یا تبعید شده بودند، بیست هزار دلار غرامت پرداخت شود!

از چپ به راست: ژنرال انگلیسی سر جرالدمپلر که فرمان سمپاشی مالزی با عامل نارنجی را صادر کرد، هواپیماهای آمریکایی در حال سمپاشی ویتنام، یک ویتنامی که به خاطر عوارض این سم با دست و پای ناقص به دنیا آمده و جنگل‌زدایی و تخریب محیط زیست در ویتنام به دنبال ده سال سمپاشی آمریکایی‌ها.

این روز در ضمن با تاسیس چند نهاد فرهنگی خوشنام پیوند دارد. در ۱۰۵۴ کلنگ ساخت رصدخانه

سلطنتی گرینویچ به زمین زده شد، در ۱۱۷۲ موزهی لوور به طور رسمی در پاریس گشایش یافت و در ۱۲۲۵

کنگره‌ی آمریکا بنیاد اسمیتسونین را تاسیس کرد و این به دنبال آن بود که جیمز اسمیتسون نیم میلیون دلار برای

این هدف وقف کرد

راست: جیمز اسمیتسون

چپ: رصدخانه گرینویچ

از جمله حوادث دیگر این روز آن که در ۱۳۶۹ کاوشگر فضایی ماژلان به سیاره‌ی ناهید رسید، در ۱۳۸۲

قطار مونوریل اوکیناوا گشایش یافت و در ۱۳۹۳ در جریان سقوط هواپیمایی در فرودگاه مهرآباد ۳۹ تن کشته

شدند. هنری نستله بنیانگذار شرکت غذایی نستله هم در چنین روزی به سال ۱۱۹۳ زاده شد و خلیفه واثق (الواثق

بامرالله) و تکودار ایلخان مغول در چنین روزی (به ترتیب در سالهای ۲۲۶ و ۶۶۳ هجری خورشیدی) درگذشتند.

تکودار و شمس‌الدین جوینی